

VARHAISKASVATUKSESSA, ESI- JA PERUSOPETUKSESSA SEKÄ AAMU- JA ILTAPÄIVÄTOIMINNASSA TOTEUTETTAVAN LÄÄKEHOIDON SUUNNITELMA

Pellon kunta

Lääkehoitosuunnitelman laadintaan osallistuneet	Nimike
Kaisu Rautio	Varhaiskasvatuksen johtaja
Piia Kilpeläinen-Tuoma	Perusopetuksen ja lukion rehtori
Tiina Paakki	Terveydenhoitaja, kouluterveydenhuolto
Emilia Karjalainen	Terveydenhoitaja, lastenneuvola
Anne-Maria Pasma	Proviisori
Maija Risku	Vastaava lääkäri
Lääkehoitosuunnitelma laadittu	Pvm
Lääkehoitosuunnitelman voimaantulopäivä (vastaava lääkäri hyväksynyt lääkehoitosuunnitelman)	3.7.2023 /Maija Risku

LÄÄKEHOITOSUUNNITELMA VARHAISKASVATUKSESSA, ESI- JA PERUSOPETUKSESSA SEKÄ AAMU- JA ILTAPÄIVÄTOIMINNASSA

Sairaalan lapsen hoitopaikka on kotona. Mikäli mahdollista lapsen lääkitseminen jaksotetaan niin, että se annetaan kotona. Varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa sekä aamu- ja iltapäivätoiminnassa annetaan vain lääkärin määräämiä reseptilääkkeitä.

Lääkehoitosuunnitelman perustana on Sosiaali- ja terveysministeriön vuonna 2021 julkaisema opas Turvallinen lääkehoito- Valtakunnallinen opas lääkehoidon toteuttamisesta sosiaali- ja terveyshuollossa (STM 2021:6). Tämän suunnitelman piiriin kuuluvat Pellon varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus sekä aamu- ja iltapäivätoiminta.

Toimintayksiköissä tehdään yleinen lääkehoitosuunnitelma sekä lisäksi tarpeen mukaan lapsikohtainen lääkehoitosuunnitelma. Lääkehoitosuunnitelmaa ja toimintaa arvioidaan jatkuvasti, päivityksiä tehdään tarpeen mukaan ja koko suunnitelma tarkistetaan vuosittain. Työntekijöiden vastuulla on toimia lääkehoitosuunnitelman mukaisesti.

LÄÄKEHOITOON LIITTYVÄT TOIMIJAT, TEHTÄVÄT JA VASTUUT

Esihenkilö (varhaiskasvatuksen johtaja, rehtori, aamu- ja iltapäivätoiminnan vastaava) organisoii, ohjaa toimintaa ja valvoo lääkehoidon toteuttamista lääkehoitosuunnitelman mukaisesti. Esihenkilön tehtävänä on varmistaa, että yksikössä lääkehoidon toteuttamiseen osallistuvalla henkilöstöllä on tarvittava osaaminen, koulutus ja/tai lupa.

Lapsen yksilöllisestä lääkehoidosta vastaa lääkäri, joka on määritellyt lapselle diagnoosin ja määrännyt siihen liittyvän lääkehoidon. Lapsen yksilölliseen lääkehoitosuunnitelmaan nimetään kyseinen lääkäri vastuulääkäriksi. Lasta hoitava terveydenhuollon yksikkö tai lapsen huoltaja vastaa lapsikohtaisesti henkilöstön perehdyttämisestä lääkehoitoon. Huoltaja vastaa siitä, että lapsen lääkehoidon kannalta kaikki tarvittava tieto on käytettävissä.

Kaikki lapsen lääkehoitoon osallistuvat tahot toimivat yhteistyössä huoltajien kanssa. Lääkkeen antaja vastaa siitä, että hän toimii tehdyn suunnitelman mukaisesti. Kunkin yksikön aikuinen vastaa hätätilanteessa ensiaputoimenpiteistä.

Sosiaalihuollossa ja lääkehoitoa toteuttavilla epätyypillisillä alueilla yleinen lääkehoitosuunnitelma laaditaan yksikön johdon, lääketieteellisestä toiminnasta vastaavan johtavan lääkärin tai hänen osoittamansa muun lääkärin ja lääkehoitoa toteuttavan henkilöstön yhteistyönä.

Lääkehoitoon liittyvissä yleisissä kysymyksissä henkilöstö voi olla yhteydessä: lastenneuvolan vastuulääkäriin, koululääkäriin tai terveyskeskuksen avohoidon lääkäriin.

VARHAISKASVATUKSESSA TOTEUTETTAVIA LÄÄKEHOITOJA

Välitöntä hoitoa vaativat: anafylaksian (äkillinen, allerginen, shokkityyppinen reaktio) hoito, kouristuksen (kuumekouristukset) hoito.

Satunnaisia oireita lievittävät: astma-ahdistuksen hoito (avaava lääkitys), säryn hoito pitkäaikaisen sairauden yhteydessä, lääkekuurit.

Pitkäaikaissairauden ylläpitohoito: insuliinihoito diabeteksessa (verensokerin mittaaminen, matalan verensokerin hoito), astman hoitava lääkitys.

LAPSEN LÄÄKEHOIDON SUUNNITELMA

Lapsen lääkehoidon suunnitelma laaditaan lomakkeelle, joka on tämän lääkehoitosuunnitelman liitteenä (Liite 1). Lapsikohtaisen lääkehoidon tarpeen on arvioinut ja suunnitellut lasta hoitava terveydenhuollon yksikkö, jota voidaan tarvittaessa käyttää asiantuntijana. Lääkehoidon suunnitelma tehdään yhdessä lapsen huoltajan, lapsen terveydenhuollosta vastaavan yksikön ja lasta hoitava yksikön kanssa. Toimintatavat muotoutuvat tarpeen mukaan, mm. ohjaus verensokerin mittaukseen, astmalääkitykseen. Ohjauksen antaa terveydenhuollon koulutuksen saanut henkilö.

Lapsen lääkehoidon suunnitelma laaditaan seuraavissa tilanteissa:

- lapsen tiedetään tarvitsevan välitöntä lääkehoitoa tietyissä tilanteissa (esim. allerginen reaktio, anafylaktisen shokin vaara)
- lapsella on pitkäaikaissairaus, johon hän tarvitsee ulkopuolisen antamaa lääkehoitoa päivähoidon aikana
- lapsella on sairaus, jonka lääkehoidon vaikutuksia on seurattava päivän aikana
- lääkehoitosuunnitelmaa ei tarvita lääkekuureihin. Lääkärin määräys ja sopimus vanhempien kanssa riittää.

Lapsen lääkehoidon suunnitelmaan kirjataan: mistä sairaudesta on kyse, milloin lääkehoitoa tarvitaan, keiden on tarpeen tietää tästä suunnitelmasta, missä lääke säilytetään, miten lääke annetaan kuka lääkkeen antaa, mitä muita toimenpiteitä kuin lääkkeen antamista tilanne edellyttää, milloin ilmoitus hätäkeskukseen 112/ ensihoitoyksikön kutsuminen, ilmoittaminen vanhemmille, mitä oireita seurataan ja muita lääkkeen antamiseen liittyviä toimenpiteitä (esim. verensokerin mittaaminen).

YKSIKÖN LÄÄKKEIDEN SÄILYTYS, KÄSITTELY JA ANTAMINEN TURVALLISESTI

Lääkkeiden säilytys yksiköissä

Lasten huoneenlämmössä säilytettävät (Enintään +25C / +30C riippuen lääkkeestä, ks. tiedot pakkausselosteesta) lääkkeet säilytetään lukitussa kaapissa. Jääkaapissa säilytettävät lääkkeet (+2 - +8C) säilytetään jääkaapissa lukitussa tilassa/astiassa. Huoneenlämmössä säilytettävät lääkkeet eivät saa kuumentua (Kesähelteillä tarkempi seuranta). Jääkaapissa olevat lääkkeet eivät saa jäätyä, joten ne tulee sijoittaa jääkaapissa siten, että ne eivät ole jääkaapin takaseinässä tai reunoissa kiinni. Jääkaapissa ja lääkekaapissa tulee olla lämpötilaseuranta lääkkeen käyttökelpoisuuden varmistamiseksi. Mikäli lämpötilat eivät ole hyväksyttävissä rajoissa (erityisesti jäätyminen), voi lääke olla käyttökelvoton. Tällaisessa tilanteessa käyttökelpoisuutta voi arvioida tiedustelemalla asiaa apteekista. Mikäli lääke todetaan käyttökelvottomaksi, ollaan asiasta heti yhteydessä vanhempiin uuden käyttökelpoisen lääkkeen hankkimiseksi.

Lääkekaapissa on lisäksi muita lääkinnällisiä tarvikkeita. Nimetty vastuuhenkilö vastaa lääkekaapista ja sen sisällöstä (ensiapupakkaus retkiä varten ja tarvittavat ensiapuvälineet).

Lääkkeiden toimittaminen yksikköön ja niissä olevat välttämättömät merkinnät

Huoltajat tuovat lääkkeet yksikköön säilytettäväksi alkuperäispakkauksessa apteekin ohjelippu kiinnitettynä. Ohjelipusta selviää lääkärin määräys (lääkkeen nimi, vahvuus, annostus, lapsen nimi, lääkärin nimi). Mikäli ohjelippu on irronnut tai sen teksti ei ole luettavissa, tulee vaihtoehtoisesti tuoda lääkärin antaman virallisen potilasohjeen yksikköön. Tällöin nämä tiedot liitetään pakkauksen yhteyteen. Myös lääkkeen valmisteyhteenvedon eli pakkauksessa olevan ”käyttöohjeen” tulee olla lääkkeen antajan käytettävissä. Tarvittaessa lapsen valokuvan liittäminen lääkkeeseen helpottaa lapsen identifiointia ja lisää lääkkeen antamisen turvallisuutta.

Päivittäin annettava p.o. (suun kautta annettava) lääkitys esim. epilepsialääkitys tulee olla jaettuna dosetissa ja takakannessa tulee olla lääkkeestä ja lääkkeen käyttäjästä lääkkeen käytön kannalta välttämättömät tarkat tiedot (lääkkeen nimi, vahvuus, annostusohje, lapsen nimi, muu tarvittava lisätieto).

Suoraan ruiskuun laitettuja lääkkeitä ei oteta vastaan. Injektioista annetaan ainoastaan kynissä olevia s.c. injektioita (insuliini, adrenaliini). Muita injektiomuotoja ei anneta.

Lääkkeen antaminen, vaikuttavuuden ja haittavaikutusten seuranta, kirjaaminen sekä tiedonkulku vanhempien ja yksikön välillä

Lääkkeen annosta sovitaan erikseen kirjallisesti huoltajien kanssa. Huoltajien kanssa sovitaan, mitä lapselle sanotaan lääkettä annettaessa. Tämä tieto kirjataan lapsen lääkehoitosuunnitelmaan ja jos lääkehoitosuunnitelmaa ei ole, esim. kuurilääkkeissä, kirjataan tieto lääkkeen yhteyteen.

Yksikössä tulee olla sovittu toimiva kirjaamiskäytäntö. Tästä tulee tarkasti selvitä:

- mitä lääkettä on annettu ja kuinka paljon
- kenelle lääke on annettu
- kuka lääkkeen on antanut
- milloin lääke on annettu
- ilmenneet haittavaikutukset
- lääkkeen vaikuttavuus (vaikuttiko lääke vai ei)

Lääkkeen vaikuttavuus (vaikuttiko lääke vai ei) sekä mahdolliset haittavaikutukset kirjataan ja raportoidaan huoltajille. Lääkkeen antajan tulee olla tietoinen lääkkeen tarkoituksenmukaisista vaikutuksista sekä haittavaikutuksista, joita tulee seurata sekä lääkettä annettaessa ja sen jälkeen. Haittavaikutukset tulee selvittää ennen lääkkeen antamista lukemalla ne pakkausselosteesta.

Tiedonkulku molempiin suuntiin henkilökunnan ja huoltajien välillä tulee varmistaa sovitulla käytännöllä.

Lääkettä annettaessa on huomioitava aina seuraavat tekijät **ennen** kuin lääke annostellaan lapselle:

- o lapsen identifiointi
- o tarkistetaan, mitä lapselle tulee sanoa
- o annostelun varmistaminen
- o lääkkeen käyttökelpoisuuden arviointi (vanhenemispäivä, ulkonäkö)
- o perehtyminen haittavaikutuksiin pakkausselosteesta
- o odottamattomaan haittaan/hätätilanteeseen varautuminen

Lääkkeen antamisen **jälkeen** on huomioitava seuraavat tekijät:

- o lääkkeen haittavaikutusten seuraaminen
- o haittavaikutusten mukaan tulee toimia välittömästi yksikön ohjeiden mukaisesti
- o tehdään kirjaukset lääkkeen annosta (ks. alempana)

Akuuttilääkkeet ja niiden antaminen

Akuuttilääkkeillä tarkoitetaan hätätilanteessa, kuten sairaskohtaukset, anafylaktiset reaktiot, muut ensiaputilanteet tms., annettavia lääkkeitä. Akuuttilääkkeet tulee säilyttää turvallisesti siten, että henkilökunta on tietoinen

niiden sijainnista ja ne ovat varmasti käytettävissä hätätilanteissa. Akuuttilääkkeet yksiköissä vaihtelevat tarpeen mukaan, ne voivat olla esim. adrenaliinia (anafylaktinen reaktio) tai keskushermostoon vaikuttavia lääkkeitä (kouristuslääkkeet). Jälkimmäisellä esimerkillä on potentiaalinen väärinkäyttöriski, minkä vuoksi niiden asianmukaista käyttöä on valvottava erityisen tarkasti.

Koko henkilökunnalla tulee olla koulutus siitä, milloin ja miten lääkkeitä näissä tilanteissa käytetään. Esihenkilön vastuulla on varmistaa tämä osaaminen Lapsen lääkehoitosuunnitelmassa huomioidaan, että riittävän monella aikuisella on koulutus lääkkeen antamiseen.

Liite 1

LAPSEN YKSILÖLLINEN LÄÄKEHOITOSUUNNITELMA

Suunnitelmaa päivitetään toimintakausittain, ja aina kun lääkehoidossa tapahtuu muutoksia. Yksiköissä annetaan vain lääkärin määräämiä lääkkeitä. Huoltaja vastaa siitä, että lapsen lääkehoidon tarve ja lääkehoidon kannalta kaikki tarvittava tieto on käytettävissä. Huoltaja vastaa myös lapsen yksilöllisen lääkkeen toimittamisesta. Kaikki lapsen lääkehoitoon osallistuvat tahot toimivat yhteistyössä huoltajien kanssa.

Huoltajat tuovat lääkkeitä alkuperäispakkauksessa siten, että apteekin ohjelippu on kiinnitettynä tai vaihtoehtoisesti toimitetaan lääkärin antama virallinen potilasohje. Lääkkeet voi toimittaa vaihtoehtoisesti myös dosetissa, jonka takakannessa on tarkat tiedot lääkkeestä (lääkkeen nimi, vahvuus, annostus, lääkkeen vanhenemispäivä) ja lääkkeen käyttäjän nimi. Myös lääkkeen valmisteyhteenvedon eli pakkauksessa olevan ”käyttöohjeen” tulee olla lääkkeen antajan käytettävissä.

Lapsen nimi:	Henkilötunnus:
--------------	----------------

Huoltajien nimet ja puhelinnumerot, joista tavoittaa päivisin:	
Huoltajan nimi	Puhelinnumero
Huoltajan nimi	Puhelinnumero

Hoidosta vastaava terveydenhuollon yksikkö/ lääkäri/ puhelinnumero:
--

Tiedot sairaudesta, lääkkeestä ja hoidosta, joita yksikössä annetaan:
Sairaus, johon lääkettä annetaan/ toimenpidettä tarvitaan:

Lääkkeen nimi ja vahvuus:

Lääkkeen annostus ja lääkkeenantotapa:

Lääkkeen säilytysolosuhteet:

Lääke vastaanotettu yksikköön säilytettäväksi/ pvm / työntekijä:

Lääkehoitoon osallistuvat työntekijät:

Lääkkeen antamisen perehdytyksestä vastaa (lääkäri / th / huoltajat):

Milloin lääkehoitoa/ toimenpidettä tarvitaan:

Mitä lääkehoidon/toimenpiteen vaikutuksia seurataan:

Menettelytavat poikkeustilanteissa (esim. retket):

Huoltajille ilmoittaminen seuraavissa tilanteissa:

Ilmoitus hätäkeskukseen 112/ ensihoitoyksikön kutsuminen seuraavissa tilanteissa:

Lääke / lääkkeen antamisessa käytetyn välineen hävitystapa

Kenen muun on tiedettävä tästä suunnitelmasta (hoitoketju):

LAPSEN LÄÄKEHOIDON SUUNNITELMAN LAADINTAAN OSALLISTUNEET: (allekirjoitukset ja nimenselvennykset)

Olemme osallistuneet suunnitelman laadintaan ja saaneet riittävän perehdytyksen lapsen lääkehoidon turvalliseen toteuttamiseen:

Paikka: _____ Päiväys _____/____ 20____

Yllä mainitut henkilöt on perehdytetty ja muu henkilökunta informoitu edellä mainittujen lääkehoidon toimenpiteiden toteuttamiseen. Yksikön esihenkilönä olen huolehtinut edellä mainituista asioista ja varmennan tämän allekirjoituksellani:

Paikka: _____ Päiväys _____/____ 20____

Hoitavan lääkärin hyväksyntä lapsen lääkehoidon suunnitelmalle. Hyväksyn allekirjoituksellani tämän lääkehoidon suunnitelman:

Paikka: _____ Päiväys _____/____ 20____

Sopimus lääkehoidon toimenpiteiden toteuttamisesta yksikön ja huoltajien kesken. Olemme huoltajina osallistuneet tämän lääkehoidon suunnitelman laadintaan ja perehtyneet huolellisesti sen sisältöön. Olemme huoltajina tietoisia, että kaikilla työntekijöillä ei ole lääkehoidon koulutusta.

Paikka: _____ Päiväys _____/_____/20____

Huoltajien allekirjoitukset:

Tästä lomakkeesta annetaan kopio yksikön esihenkilölle ja huoltajille.